

לב א מ"י פ"ה מהל' י"ט
הלכה יד סגנו עשין א
טו"ש"ע א"ח ס"י של סעף
ד'
לב ב מ"י שס טו"ש"ע שס
סעף טו':

רב ניסים גאון

דאי ר' אלעזר האמר כל
העולם כולו מאוקינוס
הוא שותה. איתת לדר'
אלעזר בהראא בריתא
הכתובה בפר' א' אליעזר
תעניות תניא ר' אליעזר
אומר כל העולם כולו
מאוקינוס הוא שותה,
שנא' ואד יעלה מן הארץ.

רבינו הגאון

בעי רבה טעמא דר'
יוחנן בן גוריון משום
דקסבר חפצי הפקר קונין
שביתה, ובדין הוא דנפלוג
בעלמא בחפצי הפקר
והאי דמילוגי הכא כר'.
או דילמא בעלמא סבר
דחפצי הפקר אין קונין
שביתה והכא היינו טעמא
הואיל וניעור קנה שביתה
ישן נמי קנה שביתה.
ח"ש גשמים שירדו בערב
יום טוב יש להם אלפים
אמה לכל רוח. ביום
הוא הוה הן כרגלי כל
אדם. אי אמרת דסבר
ר' יוחנן בן גוריון דהפי
דחפצי הפקר אין קונין
גשמים שירדו (בערב
שבת) [מערב יריט] שקנו
שביתה כר' יוחנן בן גוריון,
אלא אי אמרת ר' יוחנן
בן גוריון נמי סבר חפצי
הפקר אין קונין שביתה,
הא מתניתא מאן קמי
לה. ודחי רב ספרא אבתי
ודילמא בגושמי שירדו
סמון לעיר וקנו אותם
אנשי העיר כר'. ודחאה רב
יוסף ואמר אי הכי כרגלי
(אותה) אנשי [אותה]
העיר הוה ליה למימר.
ואסיקנא מהא דתנן בור
של עולי בבל כרגלי
הממלא, ותניא אידך
בור של שבטים אלפים
אמה לכל רוח קשיין
אחריו, ופרקינן ברייתא
לר' יוחנן בן גוריון דסבר
חפצי הפקר קונין שביתה,
לפיכך יש להם אלפים
אמה לכל רוח. מתניתין
דקנתי כרגלי הממלא
לרבנן. ביום טוב כרגלי
כל אדם. אקשינן אמאי
לר' יוחנן בן גוריון ליקנו
שביתה באוקינוס, והא
א"ר אלעזר כל העולם
כולו מימי אוקינוס הוא
שותה. ופריק רב יצחק
בעבים שנתקשרו מערב
יום טוב. כלומר כבר
נעקרו המים מאוקינוס
וגבלנו בעבים וכו'.

להודיעך בחן דרבנן, ואם תאמר וליפלוג כללים להודיעך
כחו דר' יוחנן בן גוריון אע"ג דליכא למימר בהן
הואיל וניעור קני שביטה וכו' דהמירא עדיף וי"ל הא דקנו להו
שביטה לאו קולא היא אלא חומרא היא דלדרכה לרבנן דלא קנו הוי
קולא דהוי כרגלי המולאן ויכול
להוליכן למקום עירובו והכי מוכח
בשמעתא דאין דין אדם וכלים שוין
למ"ד אין קונין שביטה ולקמן נמי
קרי ליה חומרא דקאמר כריכא אי
לשמעינן הלכה כרבי יוחנן בן גוריון
ה"א בין לקולא בין לחומרא פ"י קולא
גבי אדם וחומרא גבי כלים:
ביום טוב הרי הן כרגלי כ"ל אדם.
פ"י כמותו שזכה בהן ראשון
ואם נתנן לאחר הרי הן כרגלי הראשון
אבל אין לפרש דלעולם הרי הן כרגלי
כל אדם שהן צידו דהא צור עולי צבל
למרינן בסמוך דהוי כרגלי הממלא
אלמא כל היכא דלא קנו שביטה הרי
הן כרגלי הזוכה ראשון ולקמן [דף מו.].
דמניא גבי נהרות המושפין ומעיינות
הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם
ובתוספתא דמסכת צינה [פ"ד] קמני
צהדיא הרי הן כרגלי הממלא ו' משמע
* דהכל אחד:

ליקנו שביתה באוקינוס. ואפילו
אם אין תחומין למעלה
מ"י (6) והעבין שומין מאותו שלמעלה
שגובהין מ"י כיון שכל המים ממוזרין
יחד תשובין כאלו מוחין בארץ ולא
דמו לפסינה שטפה על המים וכיון
דקנו שביטה באוקינוס אע"פ שצאו
למעלה מ"י אין להם אלא ד' אמות
דלר"י הן מוחן לתחום ונעובדא דר"ג
דפר"ך [נעיל מג.]. ואי אין תחומין למעלה
מ"י כי לא היו בתוך התחום מאי הוי
היינו משום שגם בין השמשות בשעת
קניית שביטה הוי למעלה מ"י ולא קנו
שביטה בשום מקום ולכן כשצאו
בתוך י' היה להם שביטה והיה להם
אלפים אמה לכל רוח:
ליבא דרא ברבא אליעזר. וא"ת
ולרבי יהושע נמי דאמר
מן הכיפה הוא שומה ליקנו שביטה
התם אי יש תחומין למעלה מ"י ויש
לומר אפילו יש תחומין לא שייך קנין
שביטה דנקיט:
איבעית אימא הוי ספק
דדבריהם. אף ע"ג
דהוי דבר שיש לו ממירין ואמר רב
אשי ברבי צינה (דף ד'). דדבר שיש לו
ממירין (6) אפי' צאלף לא צטיל אפילו
צספק דצריהם צעירוב הקילו:
כל

ובלבר שלא יוציא זה מתוך שלו לתוך של
חברו היו שלשה והאמצעי מובלע ביניהן
הוא מותר עמהן והן מותרין עמו ושנים
החיצונים אסורין זה עם זה (6) אמר רבי שמעון
למה הדבר דומה לשלש חצירות הפתוחות
זו לזו (7) ופתוחות לרשות הרבים עירבו שתיים
עם האמצעית היא מותרת עמהן והם מותרות
עמה ושתיים החיצונות אסורות זו עם זו:
גב' בעי רבא מאי קסבר ר' יוחנן בן גוריון
מסבר קא סבר (8) חפצי הפקר קונין שביתה
ובדין הוא דליפלוג בכלים והא דקמילוגי
באדם להודיעך כוחן דרבנן דאע"ג דאיכא
למימר הואיל וניעור קנה ישן נמי קנה קמ"ל
דלא או דילמא קסבר ר' יוחנן בן גוריון בעלמא
חפצי הפקר אין קונין שביתה והכא היינו
טעמא הואיל וניעור קנה ישן נמי קנה אמר
רב יוסף ת"ש גשמים שירדו מעי"ט יש להן
אלפים אמה לכל רוח כ"ט הרי הן כרגלי
כל אדם אי אמרת בשלמא קסבר רבי יוחנן
בן גוריון חפצי הפקר קונין שביתה הא מני ר'
יוחנן היא אלא אי אמרת חפצי הפקר אין
קונין שביתה הא מני לא רבי יוחנן ולא רבנן
יתבי אבוי וקאמר לה להא שמעתא א"ל רב
ספרא לאבוי ודילמא * בגשמים הסמוכין
לעיר עסקינן ואנשי אותה העיר דעתם
עיליהו אמר ליה לא ס"ד * דתנן (9) בור של
יחיד כרגלי יחיד ושל אותה העיר כרגלי
אותה העיר * ושל עולי בבל כרגלי הממלא
ותניא בור של שבטים יש להן אלפים אמה
לכל רוח קשיין אחריו אלא לאו ש"מ הא
רבי יוחנן בן גוריון הא רבנן כי אתא לקמיה
דרב יוסף א"ל הכי קאמר רב ספרא והכי
אחריו ליה אמר ליה ואמאי לא תימא ליה
מגופה אי סלקא דעתך גשמים הסמוכין
לעיר עסקינן האי יש להן אלפים אמה לכל
רוח הא כרגלי אנשי אותה העיר מובעיא
ליה: אמר מר ביום טוב הרי הן כרגלי כל
אדם ואמאי ליקני שביתה באוקינוס ליבא
דלא כרבי אליעזר דאי כר' אליעזר (10) הא אמר
כל העולם כולו מימי אוקינוס הוא שותה אמר
ר' יצחק הכהן בעבים שנתקשרו מערב יום טוב
עסקינן ודילמא הנך אזלי והנך אחריני ניגהו
דאית להו סימנא בגוייהו ואיבעית אימא
הוי ספק דדבריהם (11) וספק דדבריהם להקל
וליקני שביתה בעבים תיפשוט מינה (12) דאין תחומין למעלה מ"י דאי יש תחומין
ליקני שביתה בעבים לעולם אימא לך יש תחומין ומיא בעיבא מיבלע בליעי
כל

וצנזד. שלא יפשוט זה ידו לתוך שמים החיצונות שאין לו בהם
כלום ויזילא לשם פמו או חפלו דחפלו כרגלי דתנן (צינה דף לו.).
הבהמה והכלים כרגלי הבעלים (13) דכל ד' אמות דכל חד שוינהו רבנן
לגביה כרשות היחיד ואסור להכניס ולהזילא מחוזה להן לתוכן. ולא
דמי ליה מודד וצא וכלתה מדמו
בחצי העיר דמניא לעיל (דף מג.):
דמותר לטלטל בכל העיר ע"י זריקה
וצלזל של יעבור התחום כרגלי
דאף ע"ג דאסור להלך מותר להזילא
דהתם כולה חדא רשותא הוא ואי
נמי כלתה מדמו מוחן לעיר מותר
לטלטל ממוחן לתחומו לתוך תחומו
שמי אמות צוה ושמי אמות צוה דכולה
רשות הרבים הוא דאלפים דידיה לא
שוינהו רשות היחיד לגביה דהא
אסור לטלטלי צוה אצל ד' אמות
דיוזא מוחן לתחום ודמותר את עירובו
ודקונה שביטה כרגלי שוינהו רבנן
לגביה כרשות היחיד ואסור להו
מדרבנן לטלטל מתוכן לחוץ להן:
והאמנעי מונע צניעה. צ' אמותיו
בתוך של זה וצ' אמותיו בתוך של
זה: מוסרי. עם כל אחד פונה לכאן
ומשתמש עם זה ופונה לכאן ומשתמש
עם זה: לשגשג חירות. זו אצל זו:
פסוחות לרשות הרבים. דכל אחת
רשות לעצמה ואין להן דריסת הרגל
זו על זו דאי הוה להו זו לפנים מזו
אסרה פנימית אחיזונה דאפי' צפני
עצמה אסורה כל אחת להשתמש:
גב' חפצי הפקר. כלים שאין להם
צעלים וחשיכה להן צמקום אחד אע"ג
שלא נתכוין להן אדם להקנותן שביטה:
קונין שביטה. צמקומן ואין אדם יכול
לטלטלן משום יותר מאלפים לכל רוח
ואפילו עירב לצד אחר (14): דליפלוג
צנעים. של הפקר והאי אדם ישן
שלא נתכוין לשביטה כללים של הפקר
דמי: ציוס טוב. אם ירדו צי"ט:
הרי הן כרגלי כל אדם. שלא היה
להן שביטה בין השמשות ולכל ז' ז'
שעירב האדם יכול ליתלן: הא מני
דקתני מערב צי"ט יש להן אלפים
ואינן כרגלי כל אדם אלמא חפצי
הפקר קונין שביטה: לא ס"ד.
לאוקמי טעמא משום דעת אנשי
העיר אלא טעמא משום דחפצי הפקר
קונין שביטה: דסנן. נמי דדוכתא
אחריתי ומתני' קשיין אחריו ועל
כרחק חדא מינייהו תוקמא כרבי
יוחנן בן גוריון ותיפשוט דחפצי הפקר
קונין שביטה: כרגלי. אותו יחיד
צעל הצור ואם לקח מהם אדם אחר
אין יכול להוליכן אלא למקום שזה יכול
יכול זה להוליכן מוחן לעיר צלזל מערב
אפילו פסיעה אחת: כרגלי אוסה
העיר. אלפים לכל רוח ואם עירב
זה למערב או למזרח אין יכול זה

(א) לקמן [מ"ו]: ע"ג. לא.
(ב) פ"י מוס' לקמן מהל' ד"ה
ופסוחות]. (ג) [לעיל לח':
לקמן מו': טז: צינה לח': ע"ש
כרס"י]. (ד) צינה לח'.
(ה) מענית ט: ו' [שבת לה.
וה"ק]. (ו) [לעיל מג.]. (ז) ע"י
רש"י ורש"י. (ח) כרס"א:
אחד. (ט) כרס"א: ואינן.
(י) כרס"א: שאלום. (יא) [לפנינו
הגיר' כל אדם].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ליקנו וכו'
והעבדים שומין: (ב) ד"ה
אביעית וכו' דאפי' צאלף:

גליון הש"ס

גב' בגשמים הסמוכין
לעיר. ע"י לקמן דף מו
ע"צ מוס' ד"ה והכלים:
תוס' ד"ה ב"ש וב' דב'
החבל אחד. ע"י לקמן דף
זו ע"צ מוס' ד"ה הא
בחיבת:

מוסף רש"י

חפצי הפקר. הממלאן
קונין שביתה. והמולאן
מוליכן ממקום מליאתן
אלפים לכל רוח ואינו
מוליכן למקום שערב עם
דש להם שביטה לעצמן
(ב"ב דף ח.). כרגלי יחיד.
אין מוליכין המים אלא
כרגלי צעל הצור (ב"ב דף
ט.). כרגלי אותה
העיר. אלפים לכל רוח מוחן
לעצמיהו (שם). ושל עולי
בבל. השוין לעוברי
דריס צאלמע דהנך
ועשאוט צני הגולה לשמות
צעלותם. כרגלי הממלא.
מפני שהוא הפקר והפקר
נקנה בהגבה. ואם בא
אחד ושלל לו מימיו אינו
מוליכן אלא כרגלי, ולית
ליה דר' יוחנן דאמר חפצי
הפקר קונין שביטה לעצמן
במקומן, ופי תימא אם כן
היה ליה למימר הרי הן
כרגלי כל אדם ואמאי קמי
כרגלי הממלא, קסבר יש
היכרה להמיר ואמרינן
היכרה דלמאי צנינא נמי
וצרשתייה קימי (שם).
ממי אוקינוס הוא
שותה. כלומר ממים של
מטה ולא ממים של מעלה
(תענית ט.).